

СТРАХУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Алескерова Ю.В.

Метою страхового ринку є накопичення страхових ресурсів у сприятливі роки і їх використання у несприятливі. Механізм функціонування аграрного страхового ринку розкривається через такі основні поняття: страховик, страхувальник, об'єкт страхування, страхове зобов'язання, страховий випадок, страховий поліс. Дослідженням є проблеми сільськогосподарського страхування та його перспективного розвитку в подальшому, а також використання кореляційного аналізу для дослідження оцінки частки сільськогосподарського страхування в загальному обсязі страхування в Україні. При здійсненні кореляційного аналізу було отримано значення коефіцієнта кореляції. Страхування — це механізм, який дозволяє сільгоспвиробнику скористатися можливістю розділити свої ризики із страховою компанією та покращити доступ до кредитних ресурсів. Однак ринок страхування у сільському господарстві в Україні нині розвинутий слабо і працює не зовсім ефективно.

Ключові слова: страхування, страхові ресурси, сільськогосподарські ризики, аграрний страховий ринок, кореляційний аналіз, страхові компанії.

ВСТУП

Метою страхового ринку є накопичення страхових ресурсів у сприятливі роки і їх використання у несприятливі.

Головними учасниками страхового ринку є страховик і страхувальник. Страховик - це організація, яка проводить страхування і бере зобов'язання відшкодувати страхові збитки через виплати страхової суми. Страхувальник - це фізична чи юридична особа, яка страхує своє майно, укладаючи зі страховиком договір страхування.

Вивченню питань агрострахування присвячені праці вітчизняних учених - економістів: М.М. Александрової, В.Д. Базилевича, В.І. Грушка, А.Т. Головка, О. Є. Гудзь, О.В. Дзюблюка, М.Я. Дем'яненко, М.П. Денисенка, С.Л. Ефімова, О.Т. Євтуха, Ш.І. Ібатулліна, В.Т. Суліденка, Д.В. Полозенка та ін.

В даний час, на наш погляд, найбільш повне і точне визначення категорії страхування дане в словнику С.Л. Ефімова, який розглядає страхування в двох значеннях. Страхування – це «економічна категорія, сукупність форм і методів формування цільових грошових фондів і їх використання для відшкодування збитку при різних несприятливих явищах, а також на надання допомоги громадянам і (або) їх сім'ям при настанні певних подій» [7].

Александрова М. М. розкриває теоретичні засади страхування, розглядає страховий ринок України, питання регулювання страхової та фінансово-економічної діяльності страховика. [3].

Базилевич В. Д. аналізує актуальні проблеми теорії та практики страхування в умовах ринкової економіки. Розкриваються особливості розвитку страхової справи в Україні. Увага зосереджується насамперед на нових для нашої країни видах страхування. [4].

Не менш важливим в економічній літературі є розгляд питання страхування аграрних ризиків.

Отак, Осадець С.С. визначає страхування аграрних ризиків як один із найскладніших і найризиковіших видів страхування, що є найважливішим засобом зменшення ризикованості сільськогосподарського виробництва. [8].

Якубович В.А. займається дослідженням зарубіжного досвіду страхування АПК та можливістю його впровадження в Україні [12].

Метою дослідження є проблеми сільськогосподарського страхування та його перспективного розвитку в подальшому, а також використання кореляційного аналізу для дослідження оцінки частки сільськогосподарського страхування в загальному обсязі страхування в Україні.

Наукове дослідження проводилось з використанням економіко-математичного, монографічного, системного та статистичного методів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно з діючими в Україні умовами страховик зобов'язаний:

- познайомити страхувальника з умовами і правилами страхування;
- при страховому випадку провести страхову виплату згідно зі встановленим договором і законом терміну;

- зберігати конфіденційність стану майна страхувальника;
- повідомити страхувальника про причини і нові умови переукладення договору.

За правилами добровільного страхування об'єкти сільськогосподарського страхування в Україні поділяються на чотири групи:

1. Урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у плодоносному віці.
2. Дерева, плодоягідні кущі та виноградники.
3. Сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, сім'ї бджіл у вуликах.
4. Будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного виробництва, передавальні пристрої, силові, робочі й інші машини, транспортні засоби, сировина, матеріали, продукція.

Деякі види майна (дамби, земельні споруди, меліоративні споруди) не підлягають страхуванню. Не можна застрахувати будівлі та споруди дуже старі, непридатні для використання, а також ті, що перебувають у зоні зсуву, обвалу чи повені.

Відносно страхового об'єкта страховик і страхувальник беруть зобов'язання. В енциклопедії бізнесмена, економіста, менеджера дається визначення страхового зобов'язання як такого, що беруть на себе учасники страхування (страховик і страхувальник) і які при добровільному страхуванні зумовлені договором, а при обов'язковому - законом. Необхідною умовою страхування є те, що юридична чи фізична особа, котра укладає договір добровільно чи обов'язкового страхування має бути зацікавлена у збереженні матеріальних цінностей, що страхуються.

У випадку втрат урожаю чи загибелі худоби настає страховий випадок. Тоді страховик має виплатити відшкодування - страхову суму.

Конкретні умови страхування визначає договір за фактом якого створюється страховий поліс. Страховий поліс повинен відображати на одній стороні основні положення договору, на зворотній - правила страхування. У страховому полісі мають бути зафіксовані найважливіші моменти:

- назва і юридична адреса страховика, його банківський рахунок;
- назва і реквізити страхувальника;
- об'єкт страхування і страхова сума;
- перелік страхових ризиків;
- розмір страхового внеску, терміни і порядок внесення;
- умови розірвання договору та інші умови.

За період 2007-2010 років, ситуація в аграрному секторі кардинально змінилась. Це зумовлено нестабільною економічною ситуацією в країні, динамічними змінами в законодавстві та на самому страховому ринку України.

Пік державного субсидування припав на 2008 рік, коли сільгоспвиробникам на зазначені цілі було виплачено майже 73 млн. грн. Стан розвитку аграрного страхування в Україні не відповідав його першочерговому завданню – бути ефективним механізмом управління ризиками в аграрному секторі, забезпечувати стабільність виробництва та доходів сільськогосподарських виробників. Станом на кінець 2008 року в Україні було зареєстровано 469 страхових компаній (в 2007 році – 446) і тільки на ринку страхування сільськогосподарських культур при державній підтримці працювало 58 страхових компаній (12,4%). При цьому в 2007 році їх кількість складала 62 компанії (13,9%).

У підсумку за 2009 рік, за 132 договорами були заявлені збитки. Страховики відшкодували аграріям 19,2 млн. гривень. Ринок пропорційно розділився між провідними гравцями. Так, компанія «Оранта» надала відшкодування у розмірі 34% від загальних виплат по ринку України, «Уніка» - 20,8%, «Провідна» - 9,5%, ТАС - 7,4%, УАСК - 6,6%, РЗУ - 5,1%.

На відміну від 2008 року, коли аграріям виплатили 72,8 млн. грн. бюджетних коштів як компенсацію 50% витрат на страхування, в 2009 році держдотація не виділялася. Це викликало скорочення премій 16 страхових компаній-лідерів ринку в 3,5 рази: з 155,4 млн. грн. до 42 млн. грн. У багатьох аграріїв був брак коштів, тому відповідь на питання «Страхуватися чи ні?» в основному була негативною. Загальний обсяг цього ринку по преміях ІРС оцінила в 50-55 млн. грн.

Аграрії уклали найбільше договорів щодо страхування пшениці (42%), рапсу (32%) і ячменю (24%). У структурі премій домінує пшениця (61%). Середній тариф при укладанні угод - 5,5%, а середня сума премій - 72,5 грн./га, з відповідальністю 1285 грн.

Площа застрахованих посівів також скоротилася. Якщо в 2007 році вона складала 2,36 млн. га, в 2008 році - 1,17 млн. га, то в 2009 році - всього 0,51 млн. га. Для порівняння: лише посіви пшениці в Україні займають близько 10 млн. га. Торік зросла лише кількість страхових договорів - на 20%, до 1980. Це можна пояснити тим, що страховики укладають їх за принципом «договір на весь посів», але одна компанія - «договір на кожне поле».

Основними лідерами ринку за кількістю укладених договорів страхування озимих культур на період перезимівлі були наступні компанії (у відсотковому відношенні від загальної кількості): Оранта (33%), ТАС (15%), Українська Аграрно-Страхова Компанія (15%), Брокбізнес (12%), Провідна (9%), Уніка (6%), АСКО Донбас-Північний (6%). Дані компанії уклали договори зі страхування основних сільськогосподарських озимих культур (пшениці, ячменю, жита і рапсу). Страхова компанія «Оранта» уклала договори страхування у 15 областях України, ТАС – в 12 областях. Чотири інші компанії страхували культури в окремих регіонах - УНІКА в 9 областях, Провідна - у 8 областях, Брокбізнес в 5 областях і Українська Аграрно-Страхова Компанія - в 3 областях.

У 2010 році із понад чотирьохсот страхових компаній, які працюють на вітчизняному страховому ринку, лише 15 заявили

про те, що надають послуги з агостраховання. За результатами страхування озимих зернових культур, восени 2010 року було укладено 716 договорів та застраховано 225,3 тис. га. Страхування коштувало аграріям від 70 до 150 грн. за кожен гектар. За підсумками 2010 року за 132 договорами були заявлені збитки. Страховики відшкодували аграріям 19,2 млн. грн.. Ринок пропорційно розподілився між провідними гравцями. Так, компанія «Оранта» надала відшкодування у розмірі 34% загальних виплат по ринку України, «Уніка» - 20,8%, «Провідна» - 9,5%, «ТАС» - 7,4%, «УАСК» - 6,6%, «PZU» - 5,1%.

Не краща ситуація і в цілому по Україні, де налічується понад 48 тис. виробників сільгосппродукції. Починаючи з осені 2009 минулого року, вони уклали лише 2700 договорів, застрахувавши 3-4% посівних площ. За результатами дослідження найбільш активно восени 2010 року аграрії страхували озиму пшеницю та озимий ріпак.

Навесні 2010 року страховики отримали 219 повідомлень про пошкодження або загибель застрахованих посівів, і страхові компанії виплатили відшкодування по 200 заявленим страховим випадкам. Виплати відшкодування проводилися з трьох страхових продуктів – по повній загибелі, частковій або повної загибелі із нового продукту – страхування посівів озимих культур, на весь цикл виробництва (з покриттям). Найбільше виплат було здійснено за договорами страхування посівів від повної загибелі (111 виплат). За договорами страхування посівів від часткової або повної загибелі було зроблено 84 виплати і 5 виплат за страхуванням на весь цикл виробництва. Загальна сума виплаченого відшкодування склала 26,5 млн. грн.. (Табл. 1)

Таблиця 1 Зведені дані зі страхування озимих культур і багаторічних насаджень у 2009-2010рр.

Показник	Кількість договорів	Застрахована площа	Сума премій	Страхова сума	Кількість заяв на виплату відшкодування	Кількість виплат	Сума сплаченого відшкодування	Середня ставка премії
Повна загибель (озимі)	202	91156	5858151	105211973	116	111	12719940	5,60%
Часткова або повна загибель (озимі)	224	100084	4782404	104957262	97	84	12123842	4,60%
Зазначені ризики	3	180	16245	216600	0	0	0	7,50%
Страхування врожаю на весь цикл виробництва (з франшизою)	10	1349	109989	2167020	0	0	0	5,10%
Страхування врожаю на весь цикл виробництва з покриттям (новий продукт)	10	9875	2681731	21747598	5	5	1698049	12,30%
Індекс врожайності	14	4380	198953	7046276	0	0	0	2,80%
Інші	4	4463	760542	26727065	1	0	0	2,80%
Разом	467	211488	14408016	268073794	219	204	26541830	5,40%

Найбільша кількість виплат за договорами страхування озимих культур була здійснена страховою компанією Оранта (60%). За показником кількості виплат лідером також була компанія Українська Аграрно-Страхова.

Експерт з агостраховання проекту IFC «Розвиток агостраховання в Україні» Роман Шинкаренко 17 березня 2010р. повідомив, що 13 компаній, які найбільш активно страхують аграріїв, за минулий рік зібрали на агострахованні 84 млн. грн. премій, що на 90,5% більше, ніж в 2009 р.

Тоді 16 страховиків зібрали всього 42 млн. грн., показавши падіння премій в 3,5 рази після скасування дотації державного бюджету. Рівень виплат у минулому році (10,14 млн. грн.) знизився до 17,6% з 36,5% у 2009 р. Не дивлячись на подвоєння премій, страховики ледь утримали площу застрахованих посівів. Ще в 2007 р. цей показник становив 2,36 млн. га, у 2008 р. він впав до 1,17 млн. га, а в 2009 р. - до 0,51 млн. га. У 2009 році застраховано 0,546 тисяч га (+2%). Тариф при страхуванні озимих культур у минулому році становив 5-7%, а врожаю на весняно-літній період - 1-4%, при середніх по ринку 3,59%. Другий рік поспіль лідером за обсягом зібраних премій залишалась «Українська аграрно-страхова компанія», пов'язана з холдингом «Астарта-Київ». Страховик зумів збільшити частку з 41% в 2009 р. до 64,6% у минулому. У списку найбільш активних страховиків аграріїв - як і раніше НАСК «Оранта», «Уніка», СГ ТАС, «Інго-Україна», «Провідна», «Брокбізнес».

Середній рівень збитковості зафіксований на рівні 184% по всьому портфелю, але цей показник істотно відрізняється по страхових компаніях. Мінімальна збитковість була зафіксована на рівні 27,1%. Максимальний рівень збитковості склав 1055%. Слід зазначити, що рівень збитковості у компаній - лідерів ринку (за застрахованою площею, за кількістю договорів і за обсягами зібраних премій) у середньому перевищував 100%, тобто компанії-лідери ринку виплатили відшкодувань більше, ніж зібрали премій восени 2009 року. Аналіз даних дозволяє зробити висновок, що причинами високої збитковості були несприятливі погодні умови взимку 2009-2010 років і недостатній рівень диверсифікованості портфеля по регіонах і по культурах у деяких компаній.

Середня ставка премії по портфелю становила 5,4%, при цьому ставки перебували в діапазоні від 2,8% до 12,3%. Залежності між рівнем збитковості і середньою ставкою премій у портфелі за кожною окремою страховою компанією виявлено не було. Так, при середній ставці премії по портфелю нижче 3,8% у кількох компаній рівень збитковості не перевищив 65%. В той же час, у компаній з середніми ставками премії вище 5% рівень збитковості перевищив 110%. За даними страхових компаній, восени 2009 року аграрії воліли страхувати такі озимі культури, як пшениця, рапс і ячмінь. Кілька договорів страхування було укладено по страхуванню озимого жита (7 договорів), озимої гірчиці (4 договору) і виноградників (2 договору з покриттям періоду зимівлі). Всього по страхуванню озимої пшениці було укладено 247 договорів, по ріпаку – 168 договорів і 127 договорів – по ячменю.

По пшениці загальна застрахована площа склала майже 130 тисяч гектарів. Сума зібраних премій зі страхування озимої пшениці склав 7,57 мільйонів гривень. Страхова сума по даній культурі – майже 140 мільйонів гривень. Застрахована площа по озимому ячменю склала 26 тисяч гектарів. Сума премій – 1,3 мільйона гривень. Страхова сума – 24,8 мільйона гривень. Застрахована площа під посіви озимого рапсу склала 51 тисячу гектарів. Сума премій – 4,7 мільйона гривень. Страхова сума – 79,14 мільйона гривень. Обсяги страхування по інших культурах були незначними, крім виноградників. Восени 2009 року було застраховано близько 800 гектарів виноградників за двома договорами страхування. Страхова сума склала 14 мільйонів гривень. Сума премій - близько 840 тисяч гривень. Найбільш збитковою культурою для страховиків виявилася озима гірчиця. Рівень збитковості по цій культурі склав 762%. Другий за збитковістю культурою був озимий ріпак, за яким рівень збитковості склав 243%. Збитковість озимого ячменю становила 215% і озимої пшениці - 157%. Зведені дані по культурах представлені в таблиці 2.

Таблиця 2 Зведені дані по страхуванню окремих озимих культур у 2009-2010рр.

Показник	Кількість договорів	Площа, га	Страхова сума грн./га	Премія грн./га	Постраждала площа, га	Ставка премії, % середня	Кількість виплат	Сума виплат, грн.	Збитковість, % загальна
Пшениця	247	129,971	1072	58,22	5,43%	69	11865570	521,22	157%
Ячмінь	127	26,304	943	49,76	5,27%	42	2816059	535,42	215%
Ріпак	168	51,034	1550	92,39	5,96%	89	11462838	758,05	243%
Жито	7	1,232	1147	41,13	3,58%	1	46492	469,62	92%
Гірчиця	4	416	1372	90,85	6,62%	3	288222	745,92	762%

Навесні 2011 року було підписано майже 2000 договорів страхування. Це перевищило показник минулого року більш ніж удвічі. Сума зібраних премій упродовж весни-літа становила 106,3 млн. грн.. Загалом у цей період було застраховано 544,2 тис. га. Серед компаній, які уклали найбільше договорів з агрострахування навесні 2011, «Провідна» (43,9%), Українська аграрна страхова компанія (23,8%), «Брокбізнес» (15,7%). Вони лідирують і за сумою зібраних премій: Українська аграрна страхова компанія – 42,5%, «Провідна» - 30,6%, «Брокбізнес» - 14,1 %. Такі результати стали можливими завдяки посиленню активізації діяльності страхових компаній, оскільки, попри економічну кризу попередніх років, аграрний сектор зумів не тільки вистояти, але й наростити обсяги свого виробництва. І з огляду на це він став привабливішим для страхового ринку.

Весною 2011 року страховики отримали 190 повідомлень про пошкодження та загибель посівів. За даними страхових компаній значні пошкодження та загибель посівів були зафіксовані в 148 випадках. Сума виплаченого відшкодування склала майже 18,7 млн. гривень. Відповідно, рівень збитковості склав 66% (для порівняння: у 2010 році за аналогічний період рівень збитковості складав 184,22%).

Озимий ячмінь та ріпак були самими збитковими культурами. Рівень збитковості озимого ячменю склав 158%, ріпаку – 148%. Однак, через невеликі об'єми страхування озимого ячменю, сума виплаченого відшкодування по цій культурі була незначною – лише 2,12 млн. гривень. Всього страховики здійснили 24 виплати за постраждалі та загиблі посіви на загальній площі 3669 га. Набагато більше страховики виплатили аграріям за договорами страхування озимого ріпаку. Загалом було здійснено 89 виплат (113 заявлено) на загальну суму 11,87 млн. гривень. Постраждала площа посівів озимого ріпаку склала 17,4 тис га.

Рівень агрострахування в Україні надзвичайно низький – 5-7%, тоді як, наприклад, у Канаді він сягає 80%.

Так, за даними Міжнародної фінансової корпорації, якщо минулого року агроризики застрахували 1400 господарств, то лише навесні поточного року страховки придбали 190 агропідприємців.

Водночас, сьогодні з 400, зареєстрованих в Україні страхових компаній, активно страхують агроризики лише 15. Сума виплат за угодами страхування за період осінь-зима 2010-2011 становила понад 19 млн. грн. Проте ринок агрострахування зараз дещо менший, ніж був у період державного субсидіювання у 2005-2008 роках, і для подальшого його розвитку необхідна державна підтримка, переконані фахівці.

Агрострахування визнане в світі як ефективний інструмент управління ризиками в сільському господарстві. Україна є аграрної країною: сільськогосподарське виробництво складає близько 8% ВВП, на сільськогосподарські землі припадає понад 70% території України. В Україні діє близько 15 тисяч сільськогосподарських підприємств і 43 тисячі фермерських господарств. В Україні існує страховий сектор, який стабільно розвивається. Він представлений майже 470 страховими компаніями з валовим обсягом премій 18 млрд. грн. Разом з цим, агрострахування в Україні поки що не є розвиненим.

Суми страхових платежів досягли піку у 2008 році, коли державні дотації на агрострахування були найбільшими. У наступні роки надходження страхових платежів зменшились у 3-4 рази, що пов'язано з відсутністю урядових дотацій на агрострахування. Можна відзначити, що у 2011 році страхові надходження досягли рівня 2007 року, враховуючи наявність даних за неповний сезон 2010-2011 рр

Для оцінки частки сільськогосподарського страхування в загальному обсязі страхування можна використати кореляційний аналіз, який дасть змогу виявити залежність тенденції динаміки агрострахування у загальному обсязі страхового ринку України. Для цього проведемо вибірку даних обсягів страхування за період 2006-2010 рр і проаналізуємо силу залежності сільськогосподарського страхування від загальної динаміки страхового ринку України. Отже, кореляційний аналіз буде здійснено на основі даних, поданих на рис. 1:

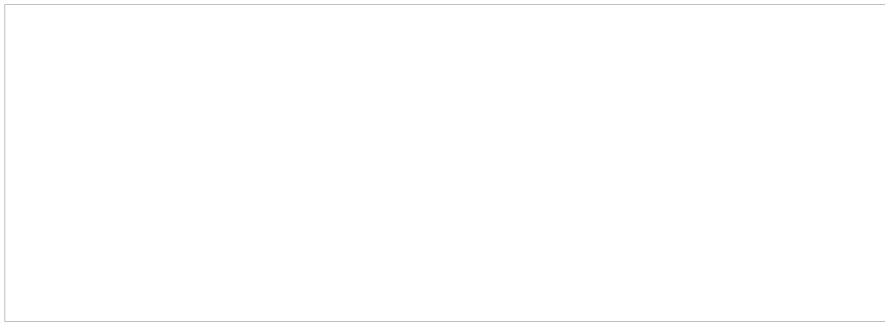

Рис. 1 Частка обсягів агрострахування на страховому ринку України за 2006-2010 рр.

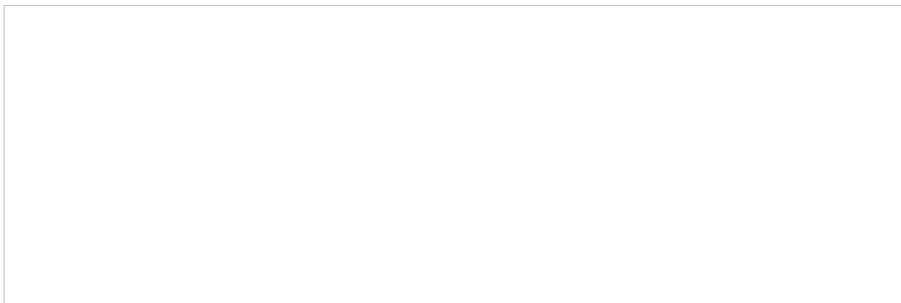

Рис. 2 Графік кореляційної залежності з рівнянням кореляції (млн. грн.)

При здійсненні кореляційного аналізу було отримано значення коефіцієнта кореляції 0,6 – з чого можна зробити наступні висновки:

- обсяг страхового ринку України росте швидше, ніж обсяг агрострахування;

- залежність обсягу агрострахового ринку є слабкою по відношенню динаміки обсягів страхового ринку. Це пояснюється тим, що страховий ринок об'єднує багато сегментів економіки, що суттєво відрізняються між собою;

- зменшення темпів росту обсягів агрострахування відбулося через припинення виділення державних дотацій. При цьому інші сегменти страхового ринку є більш актуальними для населення і законодавчо більш врегульовані.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши страхування в АПК на ринку України можна зробити наступні висновки:

Страхування — це механізм, який дозволяє сільгоспвиробнику скористатися можливістю розділити свої ризики із страховою компанією та покращити доступ до кредитних ресурсів. Однак ринок страхування у сільському господарстві в Україні нині розвинутий слабо і працює не зовсім ефективно.

Страхування майна сільськогосподарських виробників спрямоване на створення умов для відшкодування, насамперед, надзвичайних витрат, що виникли в результаті настання руйнівних страхових випадків. Лише застрахувавши врожай, фермери можуть виконати свій план, замінивши нестриману частку прибутку страховим відшкодуванням.

Господарства мають змогу вибирати обов'язкову чи добровільну форму страхування сільськогосподарського майна. Але ряд науковців вважають, що страхування має бути добровільним. Повинна бути й підтримка у страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва з боку держави.

Взагалі, обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур, як спосіб організації державної підтримки не є ефективним, оскільки державні кошти використовуються не там де в цьому є реальна потреба та зацікавленість обох сторін страхового процесу, а за принципом масового охоплення виробників страхуванням. Як наслідок, коштів буде витрачено більше, а ефект від такого заходу буде меншим. Щодо стимулювання с/г виробників до страхування ризиків їхнього виробництва, то примусовий характер страхування матиме скоріше зворотній ефект: замість формування розуміння необхідності страхування, він сприятиме наростанню невдоволенню виробників, які сприйматимуть його як додатковий податок і обмеження їхнього права вибору.

Частково страхові платежі по обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень компенсуються за рахунок Державного бюджету України у розмірі не менше 50 відсотків витрат, понесених сільськогосподарськими підприємствами.

Згідно Закону України «Про підтримку виробництва та розвитку ринку сільськогосподарської продукції», державна підтримка страхування ризиків в сільському господарстві здійснюється шляхом:

- а) часткової компенсації страхових платежів за обов'язковими видами страхування господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з коштів Державного бюджету;
 - б) створення сільськогосподарського страхового резерву;
 - в) підтримки захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників через товариства взаємного страхування.
- Розвиток страхування матиме позитивні соціальні наслідки на селі. Адже коли сільгоспвиробник знатиме, що в разі часткової чи повної втрати врожаю він може розраховувати на достойну компенсацію, то із впевненістю продовжуватиме займатися сільськогосподарським бізнесом. А це сприятиме збереженню робочих місць, зниженню міграції сільського населення до міст та покращенню соціальної структури суспільства.
- Також в ході аналізу страхового ринку в аграрному секторі встановлено, що звертаючись до страхових компаній фермери мають змогу:

- 1) Уникнути значних фінансових збитків, пов'язаних із загибеллю або пошкодженням урожаю.
- 2) Підвищити платоспроможність та покращити фінансовий стан підприємства.
- 3) Мінімізувати ризики невиконання своїх обов'язків перед контрагентами внаслідок форс-мажорних обставин.
- 4) Виконати вимоги законодавства, що потребує обов'язкового страхування врожаю державними сільськогосподарськими підприємствами, а також врожаю зернових культур і цукрових буряків сільгоспідприємствами усіх форм власності.

Аналізуючи світовий досвід із страхування аграріїв ми бачимо, що існує великий досвід страхування та фінансування фермерів і варто лише ретельно проаналізувати та запровадити найбільш адекватні для українських виробників сільгосппродукції схеми.

Однак за для ефективного та повноцінного розвитку страхового ринку України у аграрному секторі слід активізувати роботу щодо розповсюдження досвіду страхування в аграрному секторі провідних страхових компаній України шляхом організації конференцій, семінарів, дискусійних засідань - обговорень серед виробників сільськогосподарської продукції.

А також необхідно передбачити:

- розробку ефективних страхових продуктів, в тому числі і таких, що дозволять використовувати майбутній урожай як заставу при кредитуванні банками аграріїв;
- впровадження страхування цінових ризиків та доходів сільгоспвиробників;

- використання кредитних коштів Світового Банку в рамках проекту розвитку села на підтримку та розвиток системи страхування ризиків у сільському господарстві;

- гармонійне поєднання класичного та індексного страхування.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна. Закони. Про страхування [Текст] : закон ... від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР // ВВРУ. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
2. Україна. Закони. Про державну підтримку сільського господарства України» N 1877-IV. [Текст] : закон ... від 24 червня 2004р. № 87/04-ВР // ВВРУ. – 2004. – № 20. – Ст. 90.
3. Александрова М. М. Страхування [Текст] : навч. посіб. / М. М. Александрова. – К. : ЦУЛ, 2002. – 208 с.
4. Базилевич В. Д. Страхова справа [Текст] : [моногр.] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич ; рец. А. П. Румянцев. – 6-е вид., стер. – К. : Знання, 2008. – 351 с.
5. Луцько В.С., Гайдук О.В., Луцько, О.В. Стан і проблеми обов'язкового страхування посівів зернових культур // Економіка АПК. – 2004. - № 5. – С. 76- 81.
6. Гудзь О. Є. До концепції розбудови системи агрострахування в Україні [Текст] / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – С. 35–39.
7. Ефимов С.Л. Экономика и страхование. Энциклопедический словарь [Текст] / С.Л. Ефимов. – М. : OZON, 1996. – 528 с.
8. Осадець С.С. Страхування – Київ: КНЕУ, 2002 р.
9. Мних М. В. Розвиток теорії страхування у сучасних умовах [Текст] / М. В. Мних // Економіка та держава. – 2009. – № 2. – С. 20–21.
10. Мних М. В. Страхування в Україні в умовах глобальної економічної кризи / М. В. Мних // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 4. – С. 33–35.
11. Шолойко А. С. Принципи обов'язкового страхування в умовах ринкової економіки [Текст] / А. С. Шолойко // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 74–76.
12. Якубович В. А. Використання міжнародного досвіду в процесі розбудови системи аграрного страхування в Україні: досвід Іспанії [Текст] / В. А. Якубович // Економіка АПК. – 2007. – № 6. – С. 139–143.

Алескерова Юлія Володимирівна, докторант ННІ «Інститут аграрної економіки» НААН, тел. +380964201983, e-mail.tuv@email.ua